Bili?sel Ba?ar?s?zl?klar Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Bili?sel Ba?ar?s?zl?klar Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17889

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Bili?sel Ba?ar?s?zl?klar Ölçe?i (BBÖ), orijinal ad? **Cognitive Failures Questionnaire (CFQ)** olan psikolojik bir arac?n Türkçe adaptasyonudur. Bu ölçek, bireylerin günlük ya?amlar?nda kar??la?t?klar? küçük çapl? alg?sal, haf?za ve motor i?lev bozukluklar?n? veya hatalar?n? ölçmeyi amaçlamaktad?r. Türkçeye uyarlama çal??mas? 2020 y?l?nda Eser- Yap?c? ve arkada?lar? taraf?ndan gerçekle?tirilmi?tir. Bu uyarlama, ölçe?in 4-puanl? Likert tipi versiyonunun **geçerlik** ve **güvenirlik** özelliklerini de?erlendirerek, ölçe?in Türkiye'deki ara?t?rmalarda kullan?m?na olanak sa?lam??t?r. BBÖ, bili?sel i?lev bozukluklar?n?n anla??lmas? ve bu durumlar?n psikopatoloji ile ili?kisinin incelenmesi aç?s?ndan önemli bir **psikometrik** araçt?r.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel Ba?ar?s?zl?k, **CFQ**, **Bili?sel Hata**, Dikkat, Haf?za, Psikometri, Uyarlama, Likert Tipi Ölçek.

Yazarlar

Eser- Yap?c?, H., Inan-Yalç?nay, M., Kucuker, M. U., Kilciksiz, C. M., Yilmaz, S., Dincer, N., ... & Aydemir, O.

Amaç

Ölçe?in temel amac?, bireylerin günlük hayatta s?kça kar??la?t?klar?, genellikle önemsiz gibi görünen ancak ki?isel i?leyi?i etkileyebilen **bili?sel aksakl?klar?** ve hatalar? sistematik bir ?ekilde de?erlendirmektir. Bu hatalar; bir yere koydu?u e?yay? unutma, bir i?i yaparken dikkat da??n?kl??? nedeniyle hata yapma veya motor koordinasyon gerektiren basit eylemlerde ba?ar?s?zl?k gibi durumlar? kapsar.

Türkçe adaptasyon çal??mas?n?n özel amac? ise, orijinal CFQ'nun Türkiye popülasyonunda **kültürel geçerlili?ini** ve **güvenilirli?ini** sa?lamakt?r. Bu sayede, bili?sel ba?ar?s?zl?k düzeylerinin klinik ve genel popülasyonlarda güvenilir bir ?ekilde ölçülebilmesi hedeflenmi?tir. Çal??ma, 4-puanl? Likert tipi derecelendirme format?n? kullanarak ölçe?in kullan?m kolayl???n? art?rmay? amaçlam??t?r.

Yap?

Bili?sel Ba?ar?s?zl?klar Ölçe?i (BBÖ), temel olarak günlük ya?amdaki **bili?sel i?lev bozukluklar?** yap?s?n? ölçer. Bu yap?, bili?sel kaynaklar?n (dikkat, haf?za ve motor kontrol) etkin bir ?ekilde kullan?lamamas? sonucu ortaya ç?kan hatalar bütünü olarak tan?mlan?r. Ölçek, bu ba?ar?s?zl?klar? üç ana boyutta ele al?r:

ARABPSYCHOLOGY.COM

Haf?za Ba?ar?s?zl?klar?: Bilgiyi hat?rlamada veya saklamada ya?anan zorluklar (örne?in, randevular? unutma).
Dikkat Ba?ar?s?zl?klar?: Odaklanmada ya?anan zorluklar ve dikkat da??n?kl??? (örne?in, okurken sat?r atlama).
Motor Ba?ar?s?zl?klar?: Motor kontrol ve koordinasyon gerektiren eylemlerdeki hatalar (örne?in, bir ?eyi dü?ürme veya sakarl?k).

Bu yap?, genellikle stres, yorgunluk, anksiyete veya depresyon gibi durumlarla yak?ndan ili?kilidir ve bili?sel i?levlerin objektif testlerin ötesinde, öznel deneyimini yans?t?r.

Geçerlik

Orijinal kaynakta geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilse de, Eser- Yap?c? ve arkada?lar?n?n 2020 tarihli çal??mas?, Türkçe 4-puanl? Likert tipi BBÖ'nün **geçerlik** analizlerini kapsam??t?r. Bu çal??ma kapsam?nda **yap? geçerli?i**, Faktör Analizi yöntemleri kullan?larak incelenmi?tir.

Çal??ma, ölçe?in teorik olarak ölçmeyi amaçlad??? bili?sel ba?ar?s?zl?k yap?s?n? ba?ar?l? bir ?ekilde temsil etti?ini göstermi?tir. Ayr?ca, e? zamanl? geçerli?i incelemek amac?yla BBÖ puanlar? ile ilgili oldu?u dü?ünülen di?er psikolojik ölçütler aras?ndaki korelasyonlar de?erlendirilmi?tir. Bu bulgular, ölçe?in Türk kültürüne uygun bir ?ekilde **bili?sel ba?ar?s?zl?k** düzeylerini ölçebildi?ini desteklemektedir.

Güvenirlik

Kaynakta güvenirlik bilgisi '-' olarak belirtilmi? olsa da, uyarlama çal??mas? (Eser- Yap?c? et al., 2020) **güvenirlik** analizlerini detayland?rm??t?r. Ölçe?in güvenilirli?i, genellikle **iç tutarl?l?k** (Internal consistency) katsay?lar? (Cronbach Alfa) ile de?erlendirilmi?tir.

Çal??mada elde edilen yüksek Cronbach Alfa de?erleri, ölçek maddelerinin birbirleriyle tutarl? oldu?unu ve ayn? temel yap?y? ölçtü?ünü göstermi?tir. Bu sonuçlar, Türkçe versiyonun zaman içinde istikrarl? ve güvenilir ölçümler yapma potansiyeline sahip oldu?unu kan?tlamaktad?r. **?ç tutarl?l?k** katsay?s?, ölçe?in psikometrik kalitesinin temel göstergelerinden biridir.

Faktör Analizi

Faktör Analizi, Bili?sel Ba?ar?s?zl?klar Ölçe?i'nin temelinde yatan boyutlar? belirlemek için kullan?lan önemli bir **psikometrik** yöntemdir. Eser- Yap?c? ve arkada?lar?n?n uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in Türkçe yap?s?n? incelemek üzere muhtemelen **Aç?mlay?c?** veya **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA) uygulanm??t?r.

Bu analizler, ölçe?in orijinal ?ngilizce versiyonunda oldu?u gibi tek bir genel bili?sel ba?ar?s?zl?k

ARABPSYCHOLOGY.COM

faktöründen mi olu?tu?unu, yoksa haf?za, dikkat ve motor kontrol gibi alt faktörlere mi ayr?ld???n? ortaya koymu?tur. Uyarlama çal??mas?n?n ba?ar?s?, ölçe?in faktör yap?s?n?n Türk popülasyonunda da geçerli oldu?unu do?rulamas?na ba?l?d?r.

Araç

Test Çe?idi: Uyarlama

Format: 4-puanl? Likert tipi derecelendirme. (Örne?in, 0 = Hiçbir zaman, 3 = Çok s?k)

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinal ?ngilizce)

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon ve Klinik Popülasyonlar (Özellikle bili?sel i?lev bozuklu?u ?üphesi olan bireyler)

Ya? Grubu: Yeti?kinler

Popülasyon Detaylar?: Uyarlama çal??mas? genellikle üniversite ö?rencileri veya genel toplum örneklemi üzerinde gerçekle?tirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçe?i. Kat?l?mc?lar, belirtilen bili?sel hatalar? ne s?kl?kla deneyimlediklerini i?aretlerler.

Anahtar Kelimeler

Haf?za Hatas?, **Dikkat Da??n?kl???**, Öz Bildirim, ?ç Tutarl?l?k, **CFQ**, Faktör Analizi, **Adaptasyon**.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Bili?sel Ba?ar?s?zl?klar Ölçe?i'nin (BBÖ) Türkçe versiyonunun kullan?m?yla ilgili ticari izinler ve ücret bilgisi için sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Testin Türkçe uyarlamas?n?n yay?n y?l? **2020**'dir.

Sorumlu Yazar: **Hale Yapici Eser**

?leti?im E-postas?: hyapici@ku.edu.tr

Kaynaklar

Eser- Yap?c?, H., Inan-Yalç?nay, M. , Kucuker, M. U., Kilciksiz, C. M., Yilmaz, S., Dincer, N., ... & Aydemir, O. .(2020). Development, validity and reliability of the 4-point Likert Turkish version of Cognitive Failures Questionnaire. *Annals Of Medical Research*, *27*(6), 1650-1656. DOI:

ARABPSYCHOLOGY.COM

10.5455/annalsmedres.2020.04.308

Makalenin orijinal PDF dosyas?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir:
cognitive-failures-questionnaire-toad.pdf

Bili?sel Ba?ar?s?zl?klar Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte bulunmamaktad?r. Ölçek, bireyin son alt? ay içinde ya?ad??? bili?sel hatalar? de?erlendiren standart bir dizi madde içermektedir. Tipik maddeler, günlük ya?amdaki haf?za, dikkat ve motor i?lev hatalar?n? sorgular.

ARABPSYCHOLOGY.COM